

Verksamhetsplan för partnerskapet ”Föregångskommuner för barnkonventionens genomförande”

Verksamhetsidé

Partnerskapet har bildats för att förbättra barns villkor. Syftet är att genom olika insatser i kommunerna skapa en god och långsiktig grund för att ett barnperspektiv ska vara utgångspunkten för alla beslut och åtgärder som rör barn.

Vi ska arbeta för att barn och unga respekteras, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Vi ansluter oss till den nationella strategi som regering och riksdag har tagit för att genomföra barnkonventionen i Sverige. Arbetet ska vara sektorsövergripande och gälla alla områden i våra kommuner

I varje kommun pågår processer som ägs av kommunen utifrån respektive kommuns mål och ambitioner. Partnerskapet bygger på idén att deltagande kommuner – utöver det egna arbetet på hemmaplan – genom erfarenhetsutbyte, samverkan och samarbete skapar synergieffekter som ökar takten i genomförandet av barnkonventionen. Genom nära samverkan och samarbete med Socialdepartementet och Barnombudsmannen, Rädda Barnen m fl kan ytterligare effektivitetsvinster uppnås.

Mål 2005 - 2006

- Att skapa stadga och god kommunikation inom partnerskapet
- Att etablera partnerskapet som en känd, kunnig och uppskattad samarbetspartner – i första hand mot socialdepartementet och Barnombudsmannen, men också Myndigheten för skolutveckling, Ungdomsstyrelsen, Rädda barnen m fl.
- Att etablera ett offensivt och långsiktigt utvecklingsarbete kring barns inflytande och delaktighet, styrprocesser och indikatorer.

Vad ska vi göra 2005-2006?

Prioriterade områden inom partnerskapet

Partnerskapet har vid tre träffar 2004 prioriterat tre områden;

1. Barns och ungdomars inflytande
2. Styrprocess ”helhet med ödmjukhet”
3. Indikatorer

Arbetsgrupper har utsetts för att formulera verksamhetsplaner.

Arbetsgrupp 1 med kommunerna Borlänge, Gunnared och Örebro har arbetat fram den del i VP som handlar om barns och ungdomars inflytande

Arbetsgrupp 2 med kommunerna: Haninge, Gävle, Kalmar, Västerås, Östersund och Borlänge har skrivit fram den del i VP som handlar om styrprocesser.

Arbetsgrupp 3 består av tjänstemännen i partnerskapet som kommer att följa Socialdepartementets och BO:s arbete med indikatorer.

När arbetsgruppernas arbete är slutfört övergår de till att vara referensgrupper inom samma områden. Nyttillkomna kommuner kan anmäla intresse för att ingå i någon arbetsgrupp.

Hur ska det gå till?

Varje kommun deltar med ansvarigt kommunalråd eller motsvarande samt en ansvarig tjänsteman/kontaktperson.

Tjänstemannagruppen ska utifrån verksamhetsplanerna ta initiativ och genomföra aktiviteter som leder till måluppfyllelse. Inledningsvis prioriteras att en regelbunden kommunikation upprättas mellan partnerskapets deltagare och att kartläggningar genomförs inom prioriterade områden.

Tjänstemannagruppen kan även genomföra studiebesök, utse arbetsgrupper, anordna kunskapsseminarier och möten, genomföra kollegial utvärdering osv. En prioriterad uppgift är att dokumentera och sprida erfarenheter både internt i partnerskapet och externt. Genom kartläggning av goda exempel (best practice) kan FoU-insatser initieras och genomföras om särskild finansiering kan tillskapas.

För att skapa stadga och kontinuitet i kommunikation, arbetsgrupper, aktiviteter, dokumentation etc kommer – med stöd från Socialdepartementet – en samordnare för partnerskapet att anställas under våren 2005.

Minst två gånger om året (våren två dagar och hösten en dag) genomförs partnerskapsmöte där ansvariga kommunalråd eller motsvarande deltar för att följa upp och utvärdera verksamheten samt besluta om verksamhetsplaner för kommande år.

Stor vikt ska läggas på erfarenhetsutbyte mellan kommunerna kring arbetssätt och arbetsformer. (Se PM om utmaningar för att arbeta med styrprocesser!)

Årlig uppföljning i form av varje kommuns värdering av sitt eget arbete med barnkonventionens genomförande i kommunen = internkontroll. För att veta vad vi gjort och lärt ska en uppföljning presenteras vid partnerskapsmöte hösten 2006.

Barns och ungas inflytande

Artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter

1. ”Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dess frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.”

Barns och ungas inflytande lyfts fram av partnerskapets deltagare som ett prioriterat och särskilt intressant område. Inom området tas initiativ för att utveckla strategier och arbetssätt i den egna kommunen som också delas med andra kommuner i partnerskapet. Barns och ungas rätt till inflytande handlar inte enbart om rätten att fritt uttrycka sina åsikter, känslor och behov. Barn och unga ska också respekteras och vuxna ska ta hänsyn till deras åsikter vid beslut som påverkar dem. När barn och unga får delta ökar både deras självrespekt och respekten för andra. Endast genom att involvera barn och unga kan man agera i deras bästa intresse.

Barns och ungas inflytande och delaktighet är en viktig fråga utifrån olika ansatser t ex:

- en pedagogisk fråga utifrån hur lärande bäst sker
- en demokratifråga utifrån uppdraget att fostra till demokrati
- en hälsofråga utifrån friskfaktorer och förebyggande verksamhet
- en rättighetsfråga utifrån att barn och unga är medborgare

Uppföljning och utvärdering – en fråga är; Får barn och unga ett ökat inflytande och hur vet vi det?

Hur kan vi veta att läget för barn och unga inom området inflytande och delaktighet förbättras och utvecklas? Hur kan vi veta att de insatser som görs leder till en ökad måluppfyllelse? Vikten av att kartlägga ett nuläge för att veta om förbättringar skett. Vad är ett gott exempel? Vad har vi lärt?

Samla underlag och kunskap från bland annat:

- Kommunernas eget arbete såväl inom partnerskapet som i andra kommuner
- Barnombudsmannen
- Skolverket/Myndigheten för skolutveckling, Rädda Barnen och Unicef
- Ungdomsstyrelsen
- Kommunförbundet
- Folkhälsoinstitutet
- Grundforskning

Verksamhetsplanen beskriver vad som ska göras:

- Beskriva och utveckla arbetsmetoder, modeller mm
- Samla goda exempel, idéer och erfarenheter
- Sprida kunskap om konkreta arbetssätt/speciella projekt
- Inbjuda till mötesplatser för lärande

Förhållningssätt till de insatser verksamhetsplanen beskriver:

Den samlade erfarenheten och de lärdomar som görs kan bidra till att höja statusen i arbetet med barns och ungas inflytande. Möjligheten till inflytande och delaktighet påverkar hälsa, känslan av sammanhang och helhet, brottsförebyggande samt fostran till demokrati och ökad måluppfyllelse i skolan.

Samtliga erfarenheter och exempel inom partnerskapets kommuner bör kartläggas och spridas som goda exempel. Även andra nationella och internationella exempel är intressanta att ta del av. Erfarenhetsutbyte innebär bland annat att samla och värdera samt att få syn på vad som bygger på forskning och vetenskap. Arbetssätt: en hemsida med interaktiva möjligheter, helst länkad från t ex Barnombudsmannens hemsida.

Olika utvecklingsarbeten kan stimuleras, utmanas och följas genom bl a forskningsarbeten och studentarbeten. För att få reda på vad som händer – om barns och ungas inflytande ökar reellt - bör indikatorer och barnbokslut användas. (Barnombudsmannen och Socialdepartementet)

Seminarier kan genomföras med olika teman/fokus. Förutom en samordnande insats kan kommunerna i partnerskapet ta initiativ och inbjuda till seminarier/mötesplatser. Nätverk kan bildas utifrån olika intresseområden. Arbetet bör stödjas av en samordnande resurs (ansökan om medel till en sådan samordning har sänts till Socialdepartementet)

Vad?	Hur?
1) Barns och ungas inflytande i förskola och skola	1:1 Påverka lärarutbildningen 1:2 Utvecklingsarbete kring ungdomars framtidsföreställningar 1:3 Sprida goda exempel på utvecklingsarbeten i barns och ungas vardagsarbete 1:4 Pröva nya och gamla organisationsmodeller för formellt inflytande 1:5 Inspektion utförd av ungdomar i samarbete med ungdomsstyrelsen (demokraticertifiering) 1:6 Söka nya offensiva former för inflytande – exempel finns i flera kommuner 1:7 Arbeta med vuxenvärldens attityder
2) Barns och ungas inflytande i samhällsplaneringen	2:1 Sprida goda exempel på utvecklingsarbeten från vardagsarbetet 2:2 Inspektion utförd av ungdomar i samarbete med ungdomsstyrelsen (demokraticertifiering) 2:3 Arbeta med vuxenvärldens attityder 2:4 Utvecklingsarbete kring ungdomars framtidsföreställningar
3) Barns och ungas inflytande i socialtjänsten	3:1 Påverka socionomutbildning och ev andra yrkesutbildningar 3:2 Sprida goda exempel på utvecklingsarbeten från vardagsarbetet 3:3 Barnavårdsutredningar - synliggöra en metod – BBIC- som har sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter 3:4 Arbeta med vuxenvärldens attityder 3:5 Utvecklingsarbete kring ungdomars framtidsföreställningar
4) Barns och ungas inflytande och föräldrarollen	4:1 Vuxenvärldens attityder 4:2 Använda folkhälsoinstitutets slutrapport om föräldrastöd - december 2004 4:3 Sprida goda exempel på utvecklingsarbeten från vardagsarbetet 4:4 Utvecklingsarbete kring ungdomars framtidsföreställningar

1) Barns och ungas inflytande i förskola och skola

Värdegrunden som uttrycks i läroplanerna uttrycker det etiska förhållningssätt som ska präglade verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga förebilder. Att hävda grundläggande värden kräver att värderingar tydliggörs i den dagliga verksamheten.

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla barn och unga. Barns och ungas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för sin miljö, samt att de får ett reellt inflytande på vardagens och utbildningens utformning.

(utdrag ur läroplanerna)

2) Barns och ungas inflytande i samhällsplaneringen

Ett av målen för ungdomspolitiken i Sverige är att ungdomar ska ha verklig tillgång till makt. För att undersöka hur de övergripande målen uppnås ska man bland annat titta på inflytande och representation. Det är viktigt för alla, inte minst barn och ungdomar, att kunna påverka sin vardag. Att känna delaktighet och sammanhang har också betydelse för vår hälsa. Men hur kan barn och unga komma med i den kommunala planeringen?

Barnperspektivet på samhällsplaneringen går oftast genom vuxnas ögon. Många tror att samhällsplanering är en alltför komplicerad process för barn och unga. Med ungas erfarenheter och specifika kunskaper skulle beslut och resultat kunna bli bättre.

Den kommunala planeringen av barns och ungas miljöer har olika nivåer allt ifrån planering av t ex en skolgård till översiktsplaneringen för en hel kommun. För att få med de unga i samhällsplaneringen ställs krav på vuxenvärlden att se över formerna för planering och beslutsfattande. Deltagandet måste ske utifrån barns och ungas förutsättningar att vara med och påverka. Viktigt är också att följa upp och utvärdera *hur* de unga uppfattar sin möjlighet till påverkan och om de *faktiskt* har kunnat påverka.

3) Barns och ungas inflytande i socialtjänsten

Socialtjänsten har behov av att konkretisera konventionens artiklar i sin verksamhet när det gäller barnavårdsutredningar, familjehemsvård, ekonomiskt bistånd, missbruksvården och funktionshinder. Detta gäller både för insatser riktat till barn på individuell och gruppnivå, men även för insatser som erbjuds mer generellt som primär prevention. Alltför ofta blir konventionen endast aktuell vid barnavårdsutredningar och i mycket liten utsträckning när det gäller övriga områden.

Socialtjänsten möter ofta barn som är utsatta och som inte får sina behov tillgodosedda samt unga som riskerar att marginaliseras i ett utanförskap och därför har socialtjänsten ett särskilt ansvar att just dessa barn ges delaktighet och inflytande och blir lyssnade till.

Socialtjänsten har behov av utbildning, diskussioner och erfarenhetsutbyte;

- vad innebär ett barnperspektiv när det gäller ekonomiskt bistånd, hur kommer barn och unga till tals i dessa utredningar, hur blir deras behov och önsknings tydliga? Ska det finnas en barnchecklista? Hur uppmärksammas barn vars förälder sitter i fängelse?
- inom den vuxna missbruksvården är det ofta så att barnen inte lever tillsammans med sina föräldrar; hur samtalar socialsekreteraren med en vuxen person med missbruksproblem om barn och barnets bästa t ex vid utformning av umgänge?
- barn med funktionshinder – hur kommer de till tals, deras önskemål och behov?

Övergripande frågor:

- vad innebär barns delaktighet och inflytande i socialtjänsten?
- vad är ett barnperspektiv?
- hur vet man vad som är barnets bästa?
- goda kunskaper när det gäller barns utveckling är ingen garanti för att barnkonventionen genomsyrar förhållningssätt och arbetssätt

4) Barns och ungas inflytande och föräldrarollen

Utgångspunkten för föräldrastöd är barns behov av omsorg och välfärd och inte föräldrarnas behov. Folkhälsoinstitutets rapport om hur föräldrastöd kan utvecklas har därför ett barnperspektiv.

De metoder för föräldrastöd som rekommenderas innehåller bland annat utveckling av föräldrarnas kommunikation med barnen. Detta bidrar till att främja barnens delaktighet i framtida beslut. När samspelet mellan föräldrar och barn fungerar tillfredsställande, kan föräldrarna ge barnet ett visst självbestämmande redan från tidigt ålder.

Samspelet med föräldrarna påverkar barnets förmåga till samspel med människor senare i livet. Särskilt betydelsefullt är det att barnet tillägnar sig en uppfattning att den egna personen är värdefull och att den sociala omgivningen är förutsägbar. Om barnet vet vilka gränser som gäller, behöver barnet inte ägna kraft och energi i en kamp med föräldrarna om gränserna.

Rekommendationen är att föräldrastöd ges som ett generellt erbjudande till alla föräldrar, inte endast till familjer och barn där det finns risker och en problematik och riktar sig till barn mellan 0 – 15 år utifrån barnavårdscentral, förskola och skola, där de två sistnämnda är nya arenor för en sådan verksamhet.

Styrprocesser " helhet med ödmjukhet" i BO partnerskap

Vi tittade igenom de enkätsvar som vi erhållit från Gävle, Haninge, Örebro, Kalmar, Västerås, Borlänge. Vi konstaterade att alla ej lämnat in svar men valde att göra en sammanställning av det vi fått in för att fortsätta diskussionen när vi ses igen den 23 februari på Rosenbad.

Vi valde att sammanfatta all information under rubrikerna:
Styra, sprida, genomförande, utbildning och utvärdering.

Styra.

Mål och budget dokument

Kommunövergripande program

Viktigt att använda ordet Barnkonvention eller formuleringen " i barnkonventionens anda" i de olika styrdokumenterna för att understryka att det är den vi arbetar med.

Sprida.

Det skall finnas styrgrupp av politiker som bevakar arbetet med Barnkonventionen

Barnkonventions arbetet skall finnas med på Förvaltningschefernas agenda

Att det finns en politiker i varje nämnd som bevakar Barnkonventionsarbetet.

Att det finns en samordnare/kontaktperson som sprider Barnkonventionen aktivt i ledarutbildningar, utbildning av barn och ungdomar mm i kommunen.

Genomförande

Nämndpolitiker

Utförarstyrelser

Nämndbolagsstyrelser

Chefer /ledarskap

Strategisk placering av ombud/samordnare/lots för den funktionen

Medborgarkontakt

Utbilda barn och unga

Att utveckla olika forum för barn, ungdomar, politiker tjänstemän, medborgare där det förs diskussioner om inflytande och delaktighet mm utifrån Barnkonventionen.

Ta hjälp av ideella organisationer

Göra styrdokumentchecklistor

Göra Barnkonsekvensanalyser.

Utbildning

Inflytande stege (Strängnäs modellen)

Indikatorer

Barnpilotutbildning Västerås

BIG Gävle

Hållbarhetskontor

Göra utbildningar med Rädda Barnen

Utvärdering

Göra en manual med återrapportering

Vad har vi gjort, vem gör vad

Indikatorer

Eget Barnbokslut Årsredovisning

Ett KF i Barnkonventions tema barn (se Borlänge)

Barnpanel-vad tycker barnen

Arbetet fortskrider i denna grupp. Det finns inga hinder att fylla på under varje rubrik med redan nu befintliga goda exempel och visioner. Inga spärrar alltså..